

Management-demokratiet

Af Roger Buch, Lektor, Ph.d., cand. scient. pol., Danmarks Journalisthøjskole

Dansk demokrati har siden grundloven fra 1849 egentlig kun handlet om tre ting.

De første 50 år af det danske demokratis historie blev brugt på forfatningskampen – kampen mellem på den ene side Folketinget og på den anden side regeringen, landstinget og kongen. Denne kamp sluttede med systemskiftet i 1901, hvorefter en regering ikke kan blive siddende, hvis den har Folketinget imod sig.

Efter systemskiftet blev fokus rettet imod politikens indhold, frem for forfatningskampens fokus på rammer og procedurer. De efterfølgende 70-80 år kom kampen om velfærdssamfundet i centrum. Venstrefløjen ønskede - under kraftig modstand fra højrefløjen – stigende skatter til opbygning af et velfærdssamfund, hvor den offentlige sektor fik ansvar for en række opgaver, som tidligere enten blev løst i civilsamfundet, især i familierne og foreningslivet, eller på markedet af de private virksomheder - eller slet ikke blev løst. Uenigheden om skatten og velfærdssamfundet er væk i dag, hvor alle partier fra Enhedslisten til Dansk Folkeparti står solidt placeret side ved side i deres forsvar for velfærdssamfundet, den store offentlige sektor og det høje skatteniveau.

Der er altså konsensus om både formen (demokratiet) og om indholdet (velfærdssamfundet). Det er kun småting og marginaler, som skiller partierne. Hvad er så den centrale konflikt i moderne politik? Konflikterne handler om produktionen – hvordan skal vi producere det velfærdssamfund, som der i demokratiet er konsensus om, at vi skal have?

Der kan eksempelvis være uenighed om, om der skal være omfattende, systematisk og landsdækkende test i skolerne eller ej. Der kan være uenighed om, om der i den offentlige sektor skal være individuelle lønsystemer eller mere kollektivt orienterede lønsystemer. Der kan være uenigheder om, om der skal være større kommuner eller ej.

Fælles for konflikterne i nutidens politik er, at mange af spørgsmålene handler om indretningen af et produktionsapparat. Spørgsmålene er de samme, som optager de ledende embedsmænd i den offentlige sektor – og i øvrigt lederne i de private virksomheder. Nutidens politik har fokus på produktion og management, og kunne passende betegnes som management-demokrati.

Vi har altså bevæget os fra demokratidiskussionen, over velfærdstatsdiskussionen til managementdiskussionen. Er der så noget galt eller problematisk i det? Nej selvfølgelig er der intet principielt galt med at være optaget af management, men det er bemærkelsesværdigt, at der er et ganske bestemt syn på management, som dominerer - karakteriseret ved ord som: mål- og rammestyrt, kontrol, kontrakter, tilsyn, tests, evaluering, evidens, performance-management... Det grundlæggende ideal er, at service som både er billig og af god kvalitet skabes ved, at vi måler-vejer-kontrollerer. Måle-veje-

kontrol opfattelsen af management er den, som brød igennem i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet samtidig med gennembruddet for industrisamfundet, illustreret bedst med samlebåndproduktionen.

Måle-veje-kontrol-tankegangen er uden tvivl relevant for industriproduktion, men er den særlig brugbar eller overhovedet gavnlig i nutidens service- eller videnssamfund? Findes der evidens for, at det virker? Er der test, som påviser, at test fremmer indlæring? Findes der evaluering, som viser, at evalueringer skaber bedre skoler eller gymnasier? Findes der undersøgelser, som viser, at fusionsbølgerne på de videregående uddannelser har udsigt til at give bedre uddannelser eller mere og bedre forskning? Desværre ikke - den hyper-rationelle måle-veje-kontrol-diskurs er præget af det filosofierne kalder selvrefererende inkonsistens – der leves i meget ringe grad op til egne krav og idealer.

Det er ikke tilfældigt, at der i de senere år er kommet kritik af det såkaldte stopurs-tyranni i ældreplejen. Her er det nemlig meget tydeligt, at måle-veje-kontrol-opfattelsen har omkostninger: det stjæler tid fra plejen af de ældre. Det samme gør måle-veje-kontrol-filosofien generelt, men mange steder er det mere usynligt. Hvad koster jagten på måle-veje-kontrol egentlig i tid, penge og opmærksomhed?

Det danske management-demokratiet hænger desværre fast i industrisamfundets rationalitet. Managementforskningen og den praktiske management i erhvervslivet har brugt tiden siden år 1900 og samlebåndene til at komme videre til helt andre forståelser af, hvad som fremmer produktivitet og kvalitet. Og lige så vigtigt: Hvad som skaber udvikling og innovation... Er det ikke det, der er brug for i videnssamfundet i en globaliseret tidsalder?